

Нестача вологи в ґрунті та підвищений температурний режим сприяли пришвидшенню дозрівання сільськогосподарських культур, стримували дружне проростання насіння вже посіяних озимих та проведення в повній мірі посіву запланованих. Погодні умови призупинили розвиток хвороб, перш за все плямистостей та гнилей та посилили шкідливість фітофагів на зріджених посівах озимого ріпаку.

Повсюди на падалиці колосових культур розвиваються та живляться **злакові мухи, попелиці, цикадки, хлібні блішки**, інші фітофаги, які надалі за появи сходів **озимих зернових** завдаватимуть шкоди посівам. За достатніх тепла та вологи можливі осередки значних пошкоджень рослин, де виникатиме необхідність в крайових або суцільних обробках інсектицидами.

В степових та лісостепових областях на полях після стерньових попередників триває вихід з ґрунту жуків **хлібної жужелиці** (0,1-1, осередково 3 екз. на кв.м Запорізька обл.), подекуди відкладання ними яєць, відродження та живлення їх личинок (0,5-2 екз. на кв.м). Посушлива погода не сприяє масовому відродженню личинок. Пошкоджені личинками хлібної жужелиці листки озимої пшениці мають «змочалений» вигляд. У місцях скупчення личинок рослини гинуть, а на посівах утворюються плями у вигляді «лисина». Велике значення в зниженні чисельності хлібної жужелиці мають організаційно-господарські та агротехнічні заходи, насамперед дотримання сівозмін, зменшення частки стернових попередників під озиму пшеницю до 5-10%, своєчасне й без втрат збирання врожаю, луцення стерні, обробіток ґрунту за системою напівпару, знищення падалиці, сімба у другій половині оптимальних строків.

На 1-8% рослин падалиці переважно в степових та лісостепових областях виявляють ураження рослин **борошнистою россою, септоріозом, гельмінтоспоріозом** (Миколаївська область уражено до 30% рослин), подекуди **бурою листковою іржею**, іншими хворобами, які є джерелом інфекції для посівів озимих зернових під урожай 2020 року. Варто мати на увазі, що вищезгадані збудники хвороб уражуватимуть передусім нетоксиковані сходи культури, які потребуватимуть хімічного захисту.

Скрізь посіви **озимого ріпаку** заселяють **хрестоцвіті блішки**, які за чисельності 1-3, у вогнищах Київської, Кіровоградської, Херсонської областей 5-30 екз. на кв.м пошкодили 10-38% рослин у середньому та сильному ступенях. Оцінку шкодочинності хрестоцвітих блішок визначали за ступенем пошкодження сім'ядольної поверхні сходів за 5-бальною шкалою. Нестача вологи зумовлює жуків інтенсивніше житися, що призводить до значного виснаження посівів.

Личинками **ріпакового пильщика** за чисельності 0,5-2, макс. в крайових смугах полів та на падалиці 3-6 екз. на кв.м (Київська, Херсонська обл.) пошкоджено 2-10% рослин. Гусениці **капустяної молі** (1-3, макс. до 14 екз. на рослину) пошкодили 12-26% рослин (Запорізька обл.). В крайових смугах виявлено поодинокі екземпляри **ріпакового листкоїда** (Дніпропетровська обл.). Осередково

гусениці **листогризучих** та **підгризаючих совок, біланів** пошкодили 2-8, макс. 20-23% рослин (Запорізька, Київська обл.). У господарствах Волинської області **білокрилою** заселено до 5% рослин. Деякі площі культури уражені **пероноспорозом, чорною ніжкою** (Київська обл.), **альтернаріозом** (Вінницька обл.). Обробку посівів ріпаку рекомендовано провести за наявності 3-5 блішок на кв.м за сухої погоди, $t > 15^{\circ}\text{C}$ дозволеними до використання інсектицидами.

В агроценозі **соняшникового поля** на 22-93% площ виявлено **гнилі (біла та сіра)**. **Фомозом, іржею** уражено 9-14, макс. 19-24% рослин (Дніпропетровська, Луганська, Чернігівська обл.). В осередках Запорізької області на корінні 3-10% рослин паразитує **соняшниковий вовчок** за щільності 2-5 екз. на кожному корені. У степових областях шкодять **соняшникові вогнівка, вусач та шипоноска**. За високої вологозабезпеченості ($\text{ГТК} > 1,5$) і вологості насіння 25-30% рекомендовано провести десикацію.

У посівах **кукурудзи** продовжує житись гусінь **стеблового кукурудзяного метелика**. На поліссі спостерігається гусінь четвертого-п'ятого віків чисельністю 1-2 екз. на рослину, яка заселила 59% обстежених площ та пошкодила в середньому від 1,7 до 3% рослин. За подальшого збереження сухої і помірно теплої погоди гусінь досягне шостого віку в оптимальні строки, що сприятиме добрій перезимівлі і відповідно у наступному році спостерігатиметься її шкідливість. **Пухирчасту сажку** виявляють на 2-6, макс. 20% рослин (Запорізька обл.), **летючу** на 0,5-8% рослин, **гельмінтоспоріоз** (пізньостиглі сорти) - 12-20% рослин. **Фузаріозом** уражено 1-5, макс. 12% (Запорізька, Тернопільська обл.), **бактеріозом** 0,5-2% качанів кукурудзи.

Низький зріз стебла при збиранні, подрібнення і заорювання післязбиральних решток кукурудзи знизить зимуючий запас шкідників і збудників хвороб. Також для зменшення ураження качанів фузаріозом та іншими пліснявими грибами рекомендується збирання урожаю в стислі строки, уникання механічного травмування зерна та підсушування його до вологості не вище 16%.

10-35, макс. до 100% рослин **цукрових буряків** в осередках Волинської, Львівської, Хмельницької, Черкаської областей уражені **церкоспорозом**. 5-22% рослин хворіють на **фомоз, борошністу росу, пероноспороз, альтернаріоз, вірусні мозаїку**, проявились ознаки **вірусної жовтяниці, рамуляріозу** (Івано-Франківська, Львівська, Тернопільська обл.) Подекуди в лісостепових областях на 1-6% коренеплодів виявлено **дуплистість, хвостову гниль, паршу звичайну, пояскову**.

Відмічається повсюдне зростання популяції **звичайної, гуртової, курганчикової**, а також **польової та хатньої мишей**, які мігрують із місць резервацій на угіддя після зернових культур та сходи **озимого ріпаку** (1-3 колоній на гектар). На ряді площ під **багаторічними травами**, подекуди **цукровими буряками, соняшнику**, стерні, неугіддях мають місце 4-8 жилих колоній на гектар (Київська, Рівненська обл.), в колонії 1-5, макс. 15 жилих нір. Знешкодження мишоподібних гризунів досягається в першу чергу вчасною та якісною зяблевою оранкою, яка позбавляє їх корму і надійного сховища. Наявність 3-5 і більше жилих колоній на гектарі посіву свідчить про загрозу суттєвих пошкоджень рослин та необхідність захисту їх через обробки дозволеними до використання родентицидами.

У господарствах здійснюється постійний фітосанітарний нагляд за посівами сільськогосподарських культур.